

BACKGROUND REPORT

PRAGUEPRAŽSKÝ
STUDENTSTUDENTSKÝ
SUMMIT

WTO

DSB

Jednotné balení tabákových výrobků

DSB Jednotné balení tabákových výrobků

1 Úvod

Počátkem 21. století vstoupil zájem vlád mnoha rozvinutých států o ochranu veřejného zdraví do ostřejšího souboje s tabákovým průmyslem. Snahy o snižování spotřeby tabáku nabyly dvou základních podob: ochrany nekuřáků pomocí zákazů kouření na veřejných místech a omezování propagace tabákových výrobků a jejich negativní prezentace, jejichž cílem je u potenciálních kuřáků (především mladých lidí) odstranit motivaci s kouřením začínat. Nejvýraznějším opatřením směřujícím k vytváření negativního obrazu kouření je předepsaná úprava vzhledu krabiček cigaret do jednotné podoby s připojením obrazového nebo textového varování o škodlivých následcích užívání tabáku. Právě tato druhá podoba se ovšem dostává do střetu s ochranou práv výrobců na používání svých registrovaných značek, ochranu investic a také hraničí s přílišnými překážkami obchodu na konkrétním trhu.

Do roku 2011 ovšem tyto úpravy ponechávaly výrobcům možnost do určité míry používat vlastní obaly na cigarety, tedy prvky, které odlišují jeho výrobek od ostatních. V tomto roce ale v Austrálii vyvrcholil boj proti kouření zavedením tzv. jednotného balení tabákových výrobků (*plain packaging*).

*Tobacco Plain Packaging Act 2011*¹ účinný od 1. 12. 2012 znamenal změnu situace pro obě strany: váhajícím vládám ukázal, že není nemožné zajít až na samotnou hranu ve snaze vytvořit podmínky, které by odrazovaly možné kuřáky; tabákovým společnostem dal naopak vědět, že pokud neuspějí v Austrálii, je více než pravděpodobné, že budou záhy podobná opatření následovat v mnoha dalších státech.² Kromě mnoha bouřlivých diskusí vyvolaných tímto bezprecedentním opatřením bylo započato i několik právních rozepří. V první polovině roku 2012 pronikl spor o jednotné balení tabákových výrobků i na půdu Světové obchodní organizace (World Trade Organization, dále jen WTO).

Žádostí Ukrajiny o konzultace s Austrálií v březnu 2012³ začal proces urovnávání sporu (totéž jako řešení sporu). Následně požádaly o konzultace také Honduras (duben 2012)⁴, Dominikánská republika (červenec 2012)⁵ a Kuba (květen 2013). Všichni tito členové jsou přesvědčeni, že Austrálie postupuje v rozporu se svými závazky, které vychází ze smluvního rámce WTO. Ve WTO existuje způsob vyjasnění námitek a uvedení stavu do souladu s mezinárodními dohodami, protože disponuje ojedinělými a efektivními nástroji k řešení podobných sporů⁶, díky němuž jsou rozhodnutí vynutitelná i v mezinárodním kontextu.

Navíc je to právě spor (formálně se jedná o čtyři oddělené spory, ovšem liší se prakticky pouze návrhovatel, budeme tedy pro jejich společné označení užívat jednotné číslo) o jednotné balení tabákových výrobků na půdě WTO, od něhož se čeká, že přinese důležité rozhodnutí, jež určí budoucí podobu boje proti kouření v celém světě.

¹Zákon č. 128 z roku 2011 Australského svazu. Tobacco Plain Packaging Act (2011). [cit. 2013-07-24]. Dostupné z: <http://www.cmlaw.gov.au/Details/C2011B00128>.

²Podobné opatření připravuje Nový Zéland (ten ale oznámil, že vyčká na rozhodnutí WTO), EU připravuje v této oblasti poměrně rozsáhlou směrnici, atd.

³Ukraine files dispute against Australia. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/news_e/news12_e/ds434rfc_13mar12_e.htm.

⁴Honduras files dispute against Australia. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/news_e/news12_e/ds435rfc_04apr12_e.htm.

⁵Dominican Republic files dispute against Australia on packaging of tobacco products. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/news_e/news12_e/ds441rfc_18jul12_e.htm.

⁶A unique contribution: UNDERSTANDING THE WTO: SETTLING DISPUTES. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/disp1_e.htm.

2 Řešení sporů na půdě WTO

2.1 Obecně o řešení sporů na půdě WTO

Spolu s rostoucí provázaností světové ekonomiky roste i význam pravidel mezinárodního obchodu, vtělených do několika desítek mnohostranných dohod zastřešených WTO. Špatný výklad některého ustanovení nebo přímo jeho porušení může mít pro liberalizující se mezinárodní obchod vážné následky. Zájmem všech členů WTO je tedy urovnávání sporů o výklad těchto dohod. Pilíři WTO jsou jedinečné nástroje pro upozorňování na opatření jdoucí proti myšlence volného obchodu a pro urovnávání sporů: Orgán pro prověrky obchodních politik (Trade Policy Review Body; každý člen WTO prochází jednou za dva, čtyři nebo šest let, dle podílu na mezinárodním obchodu, procesem prověření své obchodní politiky, při němž musí zodpovědět dotazy ostatních členů týkající se jeho domácích zákonů a regulací a případně si vyslechnout kritiku a věcně na ni odpovědět⁷) a Orgán pro urovnávání sporů (Dispute Settlement Body, dále jen DSB)⁸. Skrze DSB může člen WTO přimět jiného člena k dodržování jeho závazků vyplývajících z mezinárodních dohod.

Díky snaze zabránit pomocí DSB silovým opatřením jednotlivých členů a díky promyšlenému systému nutných konzultací předcházejících svolání nestranného panelu k dodání právního výkladu není obchodní spor obecně aktem nepřátelství (ač v rovině politické je takto často vykládán a označován). Nutné počáteční konzultace se ukazují jako velmi účinné, jelikož například mezi lety 1995 a 2008 bylo jen 136 z 369 započatých sporů postoupeno panelu.⁹ V mnoha případech však navrhovatel (člen WTO, který spor inicioval) a odpůrce (člen WTO, se kterým navrhovatel zahájil spor) setrvávají v úvodní fázi konzultací i několik let. Ke sporu se mohou mimo znesvářených stran připojit libovolní další členové WTO, kteří se cítí zainteresováni, jako tzv. třetí strany (požívají některá práva, mohou tedy do sporu určitým způsobem zasahovat). Z jednoznačného upřednostňování členské iniciativy ze strany WTO při zahajování a také během urovnávání sporů však vyplývá několik nevýhod DSB: člen WTO může dlouhodobě porušovat pravidla jen proto, že žádný jiný člen není ochoten s ním zahájit spor; i přes striktně nastavené lhůty lze proces urovnávání při využití všech možností odvolání velmi prodloužit; spor se také pro rozvojové země může kvůli nutnosti vysoce specializovaného právního zastoupení stát významnou finanční zátěží.¹⁰

V porovnání se způsobem řešení sporů v rámci Všeobecné dohody o clech a obchodu (General Agreement on Trade and Tariffs, dále jen GATT)¹¹ se však jedná o významný krok kupředu. Urovnávání sporů v GATT (vzniklé po jednání v Bretton Woods z roku 1947) bylo pomalé a zcela postrádalo efektivitu: chyběly pevně stanovené lhůty a rozhodnutí mohla libovolná strana jednoduše blokovat (výsledky byly přijímány jednomyslně).¹² Uruguayské kolo vyjednávání (1986 - 1994), jehož výsledkem byla právní úprava vzniku WTO k 1. 1. 1995, změnilo odstraněním mnoha nedokonalostí systém urovnávání sporů do dnešní podoby.¹³

⁷Trade policy reviews: ensuring transparency: UNDERSTANDING THE WTO: SETTLING DISPUTES. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/displ_e.htm.

⁸Dispute settlement. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_e.htm.

⁹A unique contribution: UNDERSTANDING THE WTO: SETTLING DISPUTES. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/displ_e.htm.

¹⁰Zde dochází k paradoxnímu jevu existence organizace ACWL, která je financována vyspělými členy (především skandinávskými) a má za úkol zastupovat některé rozvojové členy a LDCs v jimi zahájených sporech, i proti členům financujícím tuto organizaci.

¹¹The General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1947). In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47_01_e.htm.

¹²A unique contribution: UNDERSTANDING THE WTO: SETTLING DISPUTES. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/displ_e.htm.

¹³The Uruguay Round: UNDERSTANDING THE WTO: BASICS. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact5_e.htm.

2.2 Průběh řešení sporu

Urovnávání sporů v nynější podobě je upraveno Smlouvou o urovnávání sporů (Dispute Settlement Understanding, dále jen DSU)¹⁴, která byla připojena ke smlouvě ustavující WTO. Výše popsané obecné principy řešení sporů, tedy efektivitu, důraz na iniciativu členů a rychlost shrnuje v článku 3. V dalších článcích jsou již popsány fáze řešení sporu¹⁵:

1. Konzultace, zprostředkovaná jednání (až 60 dní)

Před dalším postupem je po obou stranách požadováno, aby nejprve zasedly k jednání a snažily se vyřešit spor společnou dohodou. Nedojdou-li k ní, mohou požádat o zprostředkování jednání například generálním ředitelem WTO.

2. Ustavení panelu (až 45 dní)

Existuje-li mezi stranami sporu sdílené přesvědčení, že spor nemůže být urovnán v konzultacích, navrhovatel může požádat o sestavení panelu. DSB do panelu jmenuje tři nezájímavé a kvalifikované odborníky, aby zajistilo spravedlivé řešení sporu (pokud se strany nedohodnou jinak, nemůže žádný ze členů panelu být občanem zapojeného státu, včetně států třetích stran). Ustavení panelu může ve věci personálního obsazení jednou zablokovat účastník sporu, avšak pro druhé zablokování ustavení panelu je nutný konsenzus všech stran. Standardně panel musí vypracovat zprávu v horizontu 6 měsíců (v naléhavých případech je tento horizont zkrácen na 3 měsíce).

3. Jednání panelu (až 6 měsíců)

Během vypracovávání zprávy přednášejí panelu na slyšeních všechny strany sporu svá stanoviska. Panel nejprve vypracuje popisné části závěrečné zprávy, ve kterých shrne svá faktická a argumentační východiska. Tuto zprávu obdrží obě strany sporu a mohou se k ní v určité lhůtě (1 až 2 týdny) vyjádřit. Poté obě strany obdrží předběžnou zprávu, která obsahuje nálezy a rozhodnutí. Obě strany mohou do týdne požádat o přehodnocení, které proběhne během dvou týdnů, kdy mohou probíhat další slyšení.

4. Rozhodnutí panelu (60 dní do jeho přijetí)

Konečnou zprávu panel doručí oběma stranám sporu, tři týdny poté ji uvolní všem členům WTO. Nesouhlasí-li některá ze stran s právními a procedurálními náležitostmi rozhodnutí panelu, může se do šedesáti dnů odvolat k Odvolacímu orgánu (Appellate Body, dále jen AB). V opačném případě se finální zpráva stává rozhodnutím nebo doporučením DSB, neexistuje-li konsenzus (včetně navrhovatele) na jejím odmítnutí.

5. Odvolání (60 až 90 dní)

V případě, že některá ze stran nesouhlasila (často se stává, že nesouhlasí obě strany) s konečnou zprávou panelu, podává odvolání založené pouze na právních a procedurálních námitkách k AB. AB je sedmičlenný orgán složený ze striktně na vládách nezávislých odborníků na mezinárodní obchod se čtyřletým obdobím působnosti. K jednomu odvolání se vždy vyjadřují tři členové AB. Obvykle do 60 dnů (ve složitých případech nejvýše do 90 dnů) AB vydá rozhodnutí, kterým může potvrdit, změnit či zrušit rozhodnutí panelu. Ve lhůtě 30 dní poté DSB přijímá nebo konsenzem odmítá rozhodnutí AB.

6. Spor vyřešen

Porušuje-li člen WTO své závazky, měl by své zákony a regulace co nejdříve uvést do stavu konformního s mezinárodními dohodami, jimiž je vázán. Neučiní-li tak a nedostává-li dlouhodobě svým závazkům, měl by poškozené členy odškodnit nebo utrpět podobně silné omezení svých práv.

¹⁴Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes: URUGUAY ROUND AGREEMENT. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/28-dsu_e.htm; jiným názvem tohoto dokumentu je v textu zmiňovaný Dispute Settlement Understanding (DSU).

¹⁵A unique contribution: UNDERSTANDING THE WTO: SETTLING DISPUTES. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/displ1_e.htm.

Po konci procesu urovnávání sporu nenásledují nutně ihned obchodní sankce, prioritní je uvedení legislativy odpůrce do souladu s jeho závazky. Do 30 dní musí odpůrce z prohraného sporu předložit DSB návrh, jakým způsobem urovná situaci. Nedokáže-li odpůrce v rozumné době uvést věci do pořádku, musí začít jednat s navrhovatelem o přijatelných kompenzacích (spory o správné plnění rozhodnutí DSB nebo AB řeší tzv. Compliance Panel). Jestliže se nedohodnou ve lhůtě 20 dní, navrhovatel může požádat DSB o možnost použít proti odpůrci odvetná opatření, DSB jej musí buď do 30 dnů potvrdit, nebo konsenzem odmítnout. Tato odvetná opatření by se měla dotýkat stejného sektoru, jehož se týkal proběhlý spor (ve výjimečných případech i jiného).

Cílem je zabránit šíření sporů mezi členy WTO do různých sektorů, ovšem odvetná opatření jsou až posledním možným opatřením a nebývají uvalována často. V jakékoliv části následující po ukončení sporu DSB pravidelně monitoruje implementaci rozhodnutí.

Ač se zdá, že by žádný spor na půdě WTO neměl trvat déle než 1 rok a 3 měsíce, opak je pravdou. Mimo to, že velká část sporů ustrne ve fázi konzultací, nejsou ani při sporech řešených před panelem dodržovány lhůty. Lhůty pro rozhodování panelu i AB jsou často pro vysokou složitost případů a také vytíženost členů AB překračovány.

3 Spor o jednotné balení tabákových výrobků

3.1 Průběh sporu

V roce 2011 předložila labouristická vláda premiérky Julie Gillardové australskému parlamentu *Tobacco Plain Packaging Act 2011*¹⁶, ten byl po dlouhých diskuzích dne 1. 12. 2011 přijat a k 1. 12. 2012 nabyl v Austrálii tento zákon účinnosti. Jeho záměrem je pomocí jednotného balení tabákových výrobků (na cigaretové krabičky může například výrobce pouze jednotným a standardizovaným způsobem uvést název značky a druh cigaret; upraveno články 18 až 26) a zákazu používání ochranných známek na prodejních obalech tabákových výrobků (upraveno článkem 28) docílit zlepšení veřejného zdraví odrazováním potenciálních kuřáků a podporou stávajících kuřáků v odvykání jejich závislosti (článek 3).

Politika jednotného balení tabákových výrobků byla logickým vyústěním snahy o omezení počtu nových kuřáků nejen v Austrálii, ale ve všech rozvinutých zemích. Balení tabákových výrobků do jednotných krabiček hnědé barvy s obrázkem možných následků kouření odlišených pouze jednotným stylem vytištěnými názvy vyvolalo po celém světě bouřlivé debaty. Do sporu, který se dostal již před několik právních institucí - například tabákové společnosti se ve věci nekonformnosti zákona s australskou ústavou obrátily na Australský nejvyšší soud (ten jejich námitky 15. 8. 2012 poměrem hlasů 6 ku 1 zamítl)¹⁷ - nyní má zasáhnout i WTO, respektive DSB. Ve WTO se jedná o neobvyklý náhled na problematiku duševního vlastnictví a veřejného zdraví, která byla doposud spojována převážně s dostupností farmaceutik v rozvojových zemích. V červenci 2013 jsou na půdě WTO otevřeny tři spory týkající se australské politiky jednotného balení tabákových výrobků. Díky vysoké míře transparentnosti WTO je možné průběh těchto sporů sledovat prostřednictvím internetu.

Dne 13. 3. 2012 požádala Ukrajina o konzultace s Austrálií ve věci australských opatření pro regulaci a omezení trhu s tabákem, čímž byl zahájen spor DS 434¹⁸. Během března 2012 požádaly Brazílie, Kanada, Evropská unie, Guatemala, Nový Zéland, Nikaragua, Norsko a Uruguay o připojení ke konzultacím. Dne 14. 8. 2012 požádala Ukrajina o sestavení panelu, což bylo 28. 9. na zasedání DSB schváleno, panel však dosud

¹⁶Zákon č. 128 z roku 2011 Australského svazu. Tobacco Plain Packaging Act (2011). [cit. 2013-07-24]. Dostupné z: <http://www.cornlaw.gov.au/Details/C2011B00128>.

¹⁷Rozhodnutí Nejvyššího soudu Austrálie ve věci S409/2011 ze dne 5. října 2012. [cit. 2013-07-24]. Dostupné z: <http://www.austlii.edu.au/au/cases/cth/HCA/2012/43.html>.

¹⁸Australia — Certain Measures Concerning Trademarks and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging: DISPUTE SETTLEMENT: DISPUTE DS434. In: World Trade Organization.

nebyl sestaven. Argentina, Brazílie, Kanada, Dominikánská republika, Ekvádor, Evropská unie, Guatemala, Honduras, Indie, Indonésie, Japonsko, Jižní Korea, Nový Zéland, Nikaragua, Norsko, Omán, Filipíny, Singapur, Taiwan, Turecko, Spojené státy, Uruguay, Zambie, Zimbabwe a poté také Chile, Čína, Kuba, Egypt, Nigérie, Malajsie, Malawi, Mexiko, Moldavsko, Peru a Thajsko oznámily záměr účastnit se sporu jako třetí strany.

Dne 4. 4. 2012 požádal Honduras o konzultace s Austrálií ve věci australských opatření pro regulaci a omezení trhu s tabákem, čímž byl zahájen spor DS 435¹⁹. Během dubna 2012 požádaly Brazílie, Kanada, Salvador, Evropská unie, Guatemala, Indonésie, Nový Zéland, Nikaragua, Norsko, Filipíny, Ukrajina, Uruguay a Zimbabwe o připojení ke konzultacím. Dne 15. 10. požádal Honduras o sestavení panelu, jeho žádost byla na zasedání DSB dne 19. 11. odložena.

Dne 18. 7. 2012 požádala Dominikánská republika o konzultace s Austrálií ve věci australských opatření pro regulaci a omezení trhu s tabákem, čímž byl zahájen spor DS 441²⁰. Během července a srpna 2012 požádaly Brazílie, Kanada, Salvador, Evropská unie, Guatemala, Honduras, Nový Zéland, Nikaragua, Norsko, Jihoafrická republika, Ukrajina a Uruguay o připojení ke konzultacím. Dne 9. 11. požádala Dominikánská republika o sestavení panelu, její žádost byla na zasedání DSB dne 17. 12. také odložena.

Dne 3. 5. 2013 požádala Kuba o konzultace s Austrálií ve věci australských opatření pro regulaci a omezení trhu s tabákem, čímž byl zahájen spor DS 458²¹. Během května 2013 požádaly Nový Zéland, Kanada, Honduras, Norsko, Ukrajina, Evropská unie, Brazílie, Dominikánská republika, Guatemala a Uruguay o připojení ke konzultacím.

3.2 Argumenty navrhovatelů

Přestože se formálně jedná o tři oddělené spory, námitky navrhovatelů proti australským opatřením pro regulaci a omezení trhu s tabákem jsou velmi podobné. Navrhovatelé viní Austrálii z porušení různých ustanovení tří dohod smluvního rámce WTO, konkrétně se jedná o Smlouvu o obchodních aspektech duševního vlastnictví (Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights, dále jen TRIPS; tvoří minimální rámec opatření na ochranu duševního vlastnictví pro členy WTO)^{22 23}, Smlouvu o technických překážkách obchodu (Agreement on Technical Barriers to Trade, dále jen TBT)²⁴ a také GATT.

Ukrajina napadá porušení článků 1, 1.1 (Obecná ustanovení a základní zásady: Povaha a rozsah povinností), 2.1 (Obecná ustanovení a základní zásady: Úmluvy o duševním vlastnictví), 3.1 (Obecná ustanovení a základní zásady: Národní zacházení), 15, 15.1, 15.4 (Ochranné známky: Předmět ochrany), 16, 16.1, 16.3 (Ochranné známky: Udělená práva), 20 (Ochranné známky: Jiné požadavky), 27 (Patenty: Patentovatelný předmět) smlouvy TRIPS; článků 2.1, 2.2 (Technické regulace a standardy: Příprava, schvalování a uplatňování technických regulací vládami) smlouvy TBT a článků I (Všeobecná doložka nejvyšších výhod) a III.4

¹⁹Australia — Certain Measures Concerning Trademarks, Geographical Indications and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging: DISPUTE SETTLEMENT: DISPUTE DS435. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds435_e.htm.

²⁰Australia — Certain Measures Concerning Trademarks, Geographical Indications and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging: DISPUTE SETTLEMENT: DISPUTE DS441. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds441_e.htm.

²¹Australia — Certain Measures Concerning Trademarks, Geographical Indications and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging: DISPUTE SETTLEMENT: DISPUTE DS458. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds458_e.htm.

²²Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips_01_e.htm.

²³DOHODA O OBCHODNÍCH ASPEKTECH PRÁV K DUŠEVNÍMU VLASTNICTVÍ. In: [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/mez_smlouvy/trips_cze/TRIPS_CZE.pdf.

²⁴Agreement on Technical Barriers to Trade. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/17-tbt_e.htm.

(Stejně nakládání v oboru vnitřních daní a úprav) smlouvy GATT²⁵.

Honduras napadá porušení článků 2.1, 2.2, 3.1, 15.4, 16.1, 20, 22.2 (b) (Zeměpisná označení: Ochrana zeměpisných označení), 24.3 (Zeměpisná označení: Mezinárodní jednání; Výjimky) smlouvy TRIPS; článku 2.2 smlouvy TBT a článku III. 4 smlouvy GATT²⁶.

Dominikánská republika napadá porušení článků 2.1, 3.1, 15.4, 16.1, 20, 22.2 (b), 24.3 smlouvy TRIPS; článků 2.1, 2.2 smlouvy TBT a článku III.4 smlouvy GATT²⁷.

Kuba napadá porušení článků 2.1, 3.1, 15.4, 16.1, 20, 22.2 (b), 24.3 smlouvy TRIPS; článků 2.1, 2.2 smlouvy TBT a článků III.4 a IX.4 (Označení původu) smlouvy GATT.

Mimo napadení porušení obecně formulovaných článků smluv TBT a GATT, navrhovatelé považují zákaz používání ochranných známek a jejich designových prvků a jednotné balení tabákových výrobků za protiřečící závazkům Austrálie, které vyplývají ze smlouvy TRIPS, přičemž jejich nejsilnějším argumentem je jasná dikce článku 20 (dále např. všichni navrhovatelé vidí v Tobacco Plain Packaging Act 2011 porušení článku 15.4, který říká: „Povaha zboží nebo služeb, pro které se má ochranná známka používat, nebude v žádném případě představovat překážku pro zápis ochranné známky“, přestože je totiž možnost registrace ochranných známek pro tabákové výrobky zachována, zákaz jejich použití na prodejních baleních jde proti smyslu tohoto článku). Napadení porušení článků TRIPS o zeměpisných označeních také směřuje proti jednotnému balení tabákových výrobků, jelikož jím utrpí specifický vzhled balení určitých výrobků.

3.3 Argumenty odpůrců

Ač se může zdát, že napadané porušení mnoha článků různých dohod ve smluvním rámci WTO je velmi silným argumentem, situace zdaleka není tak jednoznačná. Mezinárodní smlouvy totiž často obsahují klauzule vyvazující signatáře z části povinností z důvodu ochrany veřejného zdraví (také ochrany bezpečnosti obyvatel, životního prostředí a další). Například smlouva TRIPS obsahuje články, pomocí nichž může Austrálie svou politiku obhajovat. Uvedme například 8.1 (Obecná ustanovení a základní zásady, který mimo jiné říká: „Členové mohou při přípravě nebo změnách národních právních předpisů přijímat opatření nezbytná k ochraně veřejného zdraví a výživy a podporovat veřejný zájem v oblastech životního významu svého sociálně ekonomického a technického vývoje za předpokladu, že taková opatření jsou v souladu s ustanoveními této Dohody“. Vezmeme-li v úvahu celé jeho znění, zjistíme, že byl spíše motivován usnadněním přenosu technologií do rozvojových ekonomik a ochranou tamějších obyvatel před mnohem zhoubnějšími fenomény, než je kouření. Dikce nejen tohoto článku je ale velmi jasná a Austrálie by mohla jeho a jemu podobných využít při obhajobě jednotného balení tabákových výrobků. Austrálie musí ale (v případě TRIPS i TBT) prokázat, že zavedené opatření má prokazatelné cílené dopady a že by se stejného cíle nedalo dosáhnout jiným opatřeními, které by představovalo menší zatížení pro obchod a pro ochranu práv vyplývajících z daných mezinárodních smluv. Je vhodné dodat, že na straně Austrálie velmi silně vystupuje Světová zdravotnická organizace (World Health Organization, WHO).

²⁵Australia — Certain Measures Concerning Trademarks and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging: DISPUTE SETTLEMENT: DISPUTE DS434. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds434_e.htm.

²⁶Australia — Certain Measures Concerning Trademarks, Geographical Indications and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging: DISPUTE SETTLEMENT: DISPUTE DS435. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds435_e.htm.

²⁷Australia — Certain Measures Concerning Trademarks, Geographical Indications and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging: DISPUTE SETTLEMENT: DISPUTE DS441. In: World Trade Organization [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds441_e.htm.

4 Závěr

Pravděpodobně není nadsazené říci, že se v Ženevě bude v následujících měsících rozhodovat o podobě boje proti kouření v celém světě. Rozhodnutí určí, zda míra boje proti tabáku ustrne na současné úrovni, nebo zda se politika jednotného balení tabákových výrobků či podobných opatření rozšíří do dalších částí světa.

Ukrajina, Honduras a Dominikánská republika stojí proti Austrálii se silnými argumenty. I silně proti tabáku zaměřenému člověku musí zkrácení práv tabákových společností na užívání jejich ochranných známek připadat jako velmi markantní a nabízí se otázka, zda případný precedent nemůže být využit v budoucnu i na jiné výrobky. Slabé rovněž nejsou ani argumenty, že se jedná o zavádění nových technických překážek obchodu, proti kterým se WTO snaží postupovat. Zároveň je ale nutné se v politicko-ekonomické rovině tázat, kdo za stěžovateli opravdu stojí a kdo má na vítězství ve sporu největší zájem (jak v rovině byznysu, tak především v rovině členů).

Bude-li si Austrálie chtít uchovat svá opatření regulující a omezující trh s tabákem, bude muset přednést přesvědčivé argumenty, že i v rámci smluv, jejichž napadení bylo navrhovatelem uvedeno, stojí ochrana veřejného zdraví výše než zájmy obchodních subjektů. Především však bude muset dokázat, že se nejedná pouze o svévolné opatření, které s veřejným zdravím souvisí jen okrajově, ale že cíle omezení kouření nelze dosáhnout jiným, obchod a práva méně omezujícím, opatřením.

Šanci zasáhnout do sporu mají také vlivem možnosti vystoupit před panelem třetí strany, jejichž pozici mohou určovat například míra závislosti jejich zemědělství na pěstování tabáku nebo naopak míra přijatých protikuřáckých opatření, jež mají v posledních letech výrazně zesilující tendenci.

I bez ohledu na výsledek tohoto sporu, který pravděpodobně nebude zveřejněn dříve než za několik měsíců, můžeme pozorovat vysokou důvěru členů WTO v systém DSB, jsou-li ochotni bez zavedení recipročních opatření čekat na nestranné posouzení sporu. Systém WTO tímto ukazuje stabilitu a důvěryhodnost, které si za posledních 18 let vybudoval a díky kterým může pokračovat v naplňování svých cílů.

5 Seznam doporučených a rozšiřujících zdrojů

1. **Webové stránky Světové obchodní organizace (www.wto.org)**

Díky vysoké míře transparentnosti WTO naleznete na jejích stránkách mnoho různých informací od krátkých zpráv o aktuálním dění na půdě WTO až po dokumenty smluvního rámce WTO (úplná znění různých smluv, komentáře k nim, stručná shrnutí) a také informace o řešených sporech. V některých případech nemusí být jednoduché se k potřebným informacím dostat, k přístupu k relevantním zdrojům k problematice sporů o jednotné balení tabákových výrobků můžete využít odkazů uvedených v tomto dokumentu. Webové stránky WTO jsou přístupné ve všech jejích jednacích jazycích: angličtině, francouzštině a španělštině.

2. **Rozcestník věnovaný tabáku na webových stránkách Světové zdravotnické organizace (www.who.int/tobacco)**

Ve sporu o jednotné balení tabákových výrobků se WHO přidává na stranu Austrálie, jelikož obecně podporuje opatření směřující k snižování spotřeby tabáku. Lze zde najít odkazy na různé zprávy a iniciativy WHO v této oblasti. Webové stránky jsou přístupné ve všech jednacích jazycích OSN, tedy v arabštině, angličtině, čínštině, francouzštině, ruštině a španělštině.

3. **Informace o tabáku (www.tobacco.org)**

Na těchto stránkách naleznete zprávy o tabáku, zejména pak o studiích, jež se věnují jeho účinkům na zdraví a také o opatřeních přijatých různými zeměmi na jeho regulaci. Při zjišťování, jaká je přesně

politika vašeho státu vůči tabáku, jistě oceníte možnost vyhledávání zpráv podle různých kritérií (stát, téma, spor). Stránky i zprávy na nich jsou v angličtině.

4. Chcete-li si přečíst články o sporu o jednotné balení tabákových výrobků, komentáře hledejte na ekonomických webech, jako například časopisu *The Economist* (www.economist.com), zprávy hledejte tamtéž nebo na webech zpravodajských agentur, například agentury Reuters (www.reuters.com). Spíše než v českém jazyce, doporučujeme hledat v angličtině nebo francouzštině.

6 Seznam použité literatury

Agreement on Technical Barriers to Trade. In: *World Trade Organization* [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/17-tbt_e.htm.

A unique contribution: UNDERSTANDING THE WTO: SETTLING DISPUTES. In: *World Trade Organization* [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/disp1_e.htm.

Australia — Certain Measures Concerning Trademarks and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging: DISPUTE SETTLEMENT: DISPUTE DS434. In: *World Trade Organization* [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds434_e.htm.

Australia — Certain Measures Concerning Trademarks, Geographical Indications and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging: DISPUTE SETTLEMENT: DISPUTE DS435. In: *World Trade Organization* [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds435_e.htm.

Australia — Certain Measures Concerning Trademarks, Geographical Indications and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging: DISPUTE SETTLEMENT: DISPUTE DS441. In: *World Trade Organization* [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds441_e.htm.

Australia — Certain Measures Concerning Trademarks, Geographical Indications and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging: DISPUTE SETTLEMENT: DISPUTE DS458. In: *World Trade Organization* [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds458_e.htm.

Dispute settlement. In: *World Trade Organization* [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_e.htm.

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví. Dostupné z: http://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/mez_smlouvy/trips_cze/TRIPS_CZE.pdf.

Dominican Republic files dispute against Australia on packaging of tobacco products. In: *World Trade Organization* [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/news_e/news12_e/ds441r_fc_18jul12_e.htm.

Honduras files dispute against Australia. In: *World Trade Organization* [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/news_e/news12_e/ds435r_fc_04apr12_e.htm.

MACKŮ, Petra. *Vzácné zeminy*. Praha, 2012. Dostupné z: http://www.studentsummit.cz/data/1355508089872BGR_WTO_III.pdf. Background report. Pražský studentský summit, XVIII. ročník.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Austrálie ve věci S409/2011 ze dne 5. 10. 2012. [cit. 2013-07-24]. Dostupné z: <http://www.austlii.edu.au/au/cases/cth/HCA/2012/43.html>.

The General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1947). In: *World Trade Organization* [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47_01_e.htm.

The Uruguay Round: UNDERSTANDING THE WTO: BASICS. In: *World Trade Organization* [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact5_e.htm.

Ukraine files dispute against Australia. In: *World Trade Organization* [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/news_e/news12_e/ds434rfc_13mar12_e.htm.

Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes: URUGUAY ROUND AGREEMENT. In: *World Trade Organization* [online]. [cit. 2013-07-29]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/28-dsu_e.htm.

Tobacco Plain Packaging Bill 2011. In: *Australian Government: ComLaw*. 2011. Dostupné z: <http://www.comlaw.gov.au/Details/C2011B00128>.

Autor: Jakub Kopřiva

Imprimatur: Matúš Škorík, Vojtěch Bahenský

Jazyková úprava: Lucie Gregůrková, Jakub Janík, Michal Zikmund, Martina Kotasová

Odborná spolupráce: Výzkumné centrum AMO

Grafická úprava: Veronika Maurerová, Jakub Kopřiva

Nasázeno programem $\text{\LaTeX}$.

Model OSN

Vydala Asociace pro mezinárodní otázky
pro potřeby XIX. ročníku Pražského studentského summitu.

© AMO 2013

Asociace pro mezinárodní otázky,

Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel./fax: +420 224 813 460

e-mail: summit@amo.cz

IČ: 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz

Top partneři

Generální partner Modelu OSN

Hlavní partner Modelu OSN

Hlavní partner modelu NATO

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Model NATO is co-sponsored by
the North Atlantic Treaty Organization

Hlavní partner Modelu EU

Partner konference

Univerzitní partner

Partner zahájení

Partner jednání

Partneři Modelů

Embassy of Canada
Ambassade du Canada

Botschaft
der Bundesrepublik Deutschland
Prag

Mediální partneři

Hlavní mediální partner

Hlavní mediální partner

Partner Chronicle

**Asociace
pro mezinárodní
otázky**
Association
for International
Affairs

Pražský studentský summit
projekt Asociace pro mezinárodní otázky